

[ABRAHAM DE KONING]

SIMSONS TREUR-SPEL.

Op de regel:
Wie zijn leed met leed wil wreken,
Simsons kracht zal hem gebreken.

Jeremia Cap. 9 vers. 22.
Een sterke en beroeme hem niet zijner sterkheid.

Micha. Cap 7. vers5.
Bewaart de deure uws monds voor die in
uwen arm slaapt.

t'Amsterdam
Voor Abraham de Koning, kunstverkoper
wonende op de Beurs, in den Koningshoed.
Anno M.DC.XVIII.

Toe-eigening aan d' achtbare, eerwaarde en voorzienige Hans Roelants, liefhebber der edele poëzie

De oorzaak (of reden) die mij beweegd heeft, konstlievende Johannes, om mijn ongeleerde rijmkens en vaderloos werksken te laten in 't licht komen, onder de beschutting en scherm van uw achtbaarheids welgeoefend oordeel in de leerlijke, stichtelijke en vermakelijke rijmkonst, dat 's uw spreuk *Non omnia possimus omnes*,¹ want dat wij al evenveel niet vermeugen kunnen, of weten, dat 's merkelijk in onze *Simson* te speuren. Hij vermocht (door Godes kracht) een jonge leeuw te verworgen, en spitszinnige raadselen uit te geven, duizend mannen met een ezellenkinnebakkenkaaksbeen te verslaan, vijf mijlen weegs stadspoortdeuren te verdragen, nieuwe en verse strikken te verbreken, en eindelijk stervende, de macht en hoogmoed zijner vijanden bij duizenden te vernielen. Dit alles kunnen wij lezen, en narijmen, maar in 't vermeugen van kracht niet navolgen. Is hij hier en daer wat ruw, wild, en ongepolijst, denkt zijn minnekozerije en zijn geen teed're hovelingse vrijerijen. Daarbij gelooft dat mijn hand meer bestierd wordt naar 't believe van mijn verdrietige en pijnelijke Juffrouw Flerezijn, als van de vrolijke en blijgeestige Zanggoddinnen, etc. Dat U.E. bekend zijnde en wetende, zij u gebeden te willen mijn *Simson* hoeden, beschermen, en borstweren tegen alle waanweters, niet-wetende berispers, en mugziftende Momisten. Hierop komt hij die geheel uw is, voor de dag, en zoekt veilig te rusten onder de vleugelen van zulke Schermheer, die ik wens 'tgeen hij wenst, en d' Algoede God gelieve ons beiden te verlenen.

In Amsterdam den 17. April, anno 1618
U.E. dienstwillige vriend,
Abraham de Koning

Eerdicht, op Simsons treurspel van Abraham de Koning

Op, op mijn Zanggodin, kom laat ons gaan bewenen
het droevig ongeval van de verloofder Gods,
de val des Nazareens, een voorbeeld van de rots
die tot ons aller vreugd uit Juda is verschenen.
5 Al Simsons sterke kracht en lag niet in de vlechten
des afgesneden haars, maar in 't beloofde woord,
door d' engel voortgebracht, van Monoach gehoord:
'Uw kind zal heilig zijn, en Juda weer oprechten'.
Al waar de mens op roemt moet van de Here komen,
10 't en leit niet in zijn hand, 't en leit niet in zijn haar,
't en leit niet in zijn wil, 't verstand is zotheid maar,
dat door vermetelheid dorst van zijn krachten romen.
Het moedwillig geslacht heeft Christum ook gebonden,
zij voerden henen weg (het ging met haar voor wind)
15 de Siloë, de Held, Marië waarde kind,
die ons door zijn geduld bevrijd heeft van de zonden.
Uw Simson, waarde schaar, hoewel hij is gestorven,
leeft in de eeuwigheid, de duivel hij nog plaagt,

20 en al zijn list, en kracht, hij van onzen henen jaagt,
Simson, die door zijn dood ons leven heeft verworven.
Simson, die 't zware juk heeft op de hals getogen,
het huis, het machtig huis, van duivel, en de dood,
die baanden ons de weg, en rukt' ons uit de nood,
toen wij in onze zond' des nikkers borsten zogen.
25 De Simson lang beloofd, de Leeuw die zoude komen,
heeft nu zijn ambt volbrocht, hoewel hij werd bespot,
bespogen, en beschimpt, van 't ongelovig rot,
als blind. Nochtans zijn hem de ogen niet benomen.
Treedt nader wie gij zijt, oud, ofte jonk van jaren,
30 monarch, prins, edelman, stadsborger, ofte boer,
komt, leert in dezen boek de listen van een hoer,
hoe dat ze die haar hoort doet voor de duivel varen.
Ziet hoe ze Simson mat door hare loze treken,
en brengt hem in 't verdriet, die gene macht en kreunt.
35 Gij roemers al tesaam, die op uw krachten steunt,
hoewel gij wonder stoft, de macht zal u ontbreken.
Gelukkige poëet, die door het waarde rijmen,
de prinsen onderwijst, en lokt die van de zond'
die lichte zwerigen steeds hebben in de mond,
40 gij doet mijn Zanggodin al zoetelijk bezwijmen.
Wie heeft uw hersenbrein zo mildelijk bezeten?
Geen Phoebus, geen Pallas, geen godin, ofte nimf.
Maar Hij die d' aarde schiep, en bouwde de Olymf,
Jehova, 't Opperhoofd van d' heilige poëten.
45 Vaart in de stichting voort, o wilg'geëerde Koning!,
lerend' de wufte mens te gruwen voor het kwaad,
zo gij *Volstandig blijft*,¹ zult gij door deze daad
een grote koning zijn in uwe klene woning.

*Genoeg om te volgen*²

Op den *Simson* van den poëet A. de Koning

Den schilder vaak met zijn pinseel
zo zoet en aardig weet te strelen,
dat hij natures wezen heel
met verven kloek bootst op panelen,
5 en zo een overeeuws geschicht
laat voor geheugnis den naneven.
Den poëet ook met zijn gedicht,
en rijmerijen brengt in 't leven
'tgeen schier gewist was uit 't gedacht

10 en door den snellen tijd versleten,
 'tgeen vreê, of tirannie ooit wracht,
 't verborgenst van natuurs secreten,
 van hemels loop, of wat de zee
 houdt in haar diepen kolk besloten,
 15 der dieren aard, 't gevogelt mee,
 der kruiden kracht, der bomen loten.
 De Kosse schilder¹ heeft voorheen
 de schone Venus zo gedreven,
 zo godd'lijk, zo volmaakt van leên,
 20 dat zelfs 't onsterflijk scheen te leven.
 En gij, o Koning, doet niet min
 als gij de snoô bedriegerijen
 - des dullen Mars verbolgen zin
 met Venus' troeteltoverijen -
 25 zo aardig, groots naar 't leven treft,
 als gij uw Simson doet verrijzen
 en als uit 't donker graf opheft,
 dan schijnt zijn dood u zelfs te prijzen.
 Ons is genoeg dat wij uw glans
 30 vermeerd'ren met een lauwerkrans.

*Weet of rust*²

Inhoud

Simson, zijnde een voorbeeld onzes Heren Jesu Christi en een wonderlijk wonder zijnes tijds, bij wiens nauw gelofelijke sterkte geen sterfelijk mens en kan vergeleken worden - van deze vangen wij aan U.L. aller konstliedige te vertonen. Beginnende alwaar d' onverschrikte held en Israëls hertog bezint, door al te nauw bezien en in zijn hersenen gedrukt te hebben de aantlokkende schoonheid van de hertstelende en al te minnedronken Gazareense, een vrouw genaamd Delila, die onze verloofder Gods zo weet te vleien en te liefkozen, dat hij als geheel verzot, en blijft verzot op de Filisteense, vergetende zijn ambt, staat, en achtbaarheid. Dit ziende, zijn gezworen ervvijanden de krijggezinnige Filisteën, verzoekt aan de geliefde lichte vrouwe - dewijl zij al te vergeefs vinden hun wapenen, sterkte, macht, en geweld te slijten op een onbindelijke man - zij wil de Simson door haar listige tong en bedriegelijke smekingte lagen leggen om zijn kracht te vernemen, door ondermijning zijns hun onbekende sterkte. Waarover zij eens geworden zijn, heur bekorende door een milde belofte van een rijke beloning om - dit wetende en de vorsten verwittigd zijnde - haar verblinde en vervoerde minpleger ontrouwelijk en schandelijk te verraden. 'tWelk hun nochtans, eerst, tweede, en derde maal mislukt, doordien d' Hebré enig achterdenken krijgt, tuilt in boerterije met de al te curieuze begeerlijke lusten zijns geminde. Maar, helaas, 't aanhouden verwint: de bedinge, de zuchtinge, verzegeld met de krokodilse tranen van de bedriegelijke valse prooi, vermoede, ja matte de ziel van onze Danit zo, dat hij verwonnen (o, 't vrij beklagelijk woord!) zijns herten secreet uitschudde in de schoot

van zijn gewaande vriendin, die hem van zijn kracht berooft door 't afscheren zijns haars. Verradende alzo deze ontziggelijke vorst, die geblind in de kerker met metalen ketenen malende, spilt in ellendige slavernij zijn droevig treureinde. Zijn vijanden, als afgodische heidenen hierover hun afgoden lovende en dankende, bij een groot offer dat zij op het altaar Dagon's smoken, houden een vorstelijke en prachtige maaltijd, zijnde vrolijk en verheugd over de wrake van hun aller vijand. Doen tot meerder hoon, spot, smaad, en laster, de arme, blinde en gevangen Jood vóór komen, opdat hij voor hun oge spele, en alzo hun dertele tijdskorting zij. Maar Simson, bijna verteerd zijnde door de bittere droefenis zijner ziel, wordt, veroorzaakt door een weemoedige, desperate hoop, gedreven d' alleroppperste enige God aan te roepen om kracht en sterkte, en zich eenmaal voor beid' zijn ogen nog eens te wreken aan de Filisteën. 'tWelk hij door de kracht Godes volbrengt, buigende twee kalommen (waarop de voorhank des tempels rustte) met zulk geweld, dat hij 't gehele gebouw, waarop wel drieduizend zielen vergaderd waren, te neder stort, en eindigt alzo met zijn vijanden, zijn treurig treurspel. Hieruit lerende, benefens de geestelijke aanmerkinge, en vergelijkenisse in onzes Heilands, de ware Simson.

Ten eerste, dat wij Gode schuldig zijn te houden een onverbreekelijke belofte van heiligheid en reinigheid, naar ziel en lichaam.

Ten tweede, naar de goede raad Sirachs, onze vijand nimmermeer te vertrouwen.

Ten derde, met het verlies van 't dierbaar leven wraakgieriglijk ons niet te willen wreken aan onze vijanden. Want d' alheilige Alwreker zegt: 'Geef mij de wrake, en ik zal 't vergelden.'

En vorder gedenkt aan onze regel:

*Wie zijn leed met leed wil wreken,
Simsons kracht zal hem ontbreken.*

Eerdicht

Kranst, looft de Mercurist, wiens leerrijk defte reden,
de mens voorbeeldt, hoe licht d' aards heersing zweigt, ja keert.
Waard' is 't kunstlievend' hert en 't stuur zijns pen geëerd,
mits hij Simson zo braaf op 't konsttoneel doet treden.
5 De Filistijnse roe, (nabotsings eeuw voorleden),
hoe, laas, mins boeiens knel zijn heilens luk beheert
door geldgiers aard, die nog (o mens, hier leerlijk leert!)
d' een steig'ren doet en som werpt diep in 't diepst beneden.
Ha, met wat schenk, beloft, de vorsten komen aan,
10 en met wat vlei, veins, list, de Simson wordt verraên,
een spiegel voor elk die hier schijnt een werelds koning.
Ach, vrij verenigd land, houdt vreed en Waarheids licht,
d' zond' haat; dijn vijand, acht hem niet, vertrouwt, noch zwicht,
mijdt de verschrikte val Simsons, zijn wraaks beloning.

Wie faalt mag keren¹

Klinkdicht

Aanschouwers, 'k bid u ziet, zoudt gij kunnen bemerken
dat deze kloeke held van minne razend is.
Treedt toch wat naderbij: ach, zo ik niet en mis,
is 't de verloofder Gods, Monoachs zoon, de sterke.
5 Onze poëet herroept door zijn vloeiende werken
hetgeen de grijze tijd schier in vergetenis
gebracht had, ja hetgeen was uit geheugenis
geeft hij door zijne pen weer onvermoeide vlerken.
10 Een baken om 't gevele van lichtvaardige vrouwen
te mijden als de pest, en nimmer te betrouwen
op haar. Hij door de list van Delila verhaalt
dat d' ongesloten mond veel ramps op hem kan trekken,
door al 't geheim zijns herts een vrouwe te ontdekken,
hij door een Simsons val ook levendig afmaalt.

*Vreest God voor al*¹

Namen der personages¹

Joden

Simson

Amri, *knecht*

Rei der Joodse

Filistijnen

Delila

Vorsten

Thoy

Ahusath

Sobab

Rehob

Phicol

[overige Filistijnen]

Rei der Filistijnse

Hilla

Barneus

Heintje, *een boer*

Thimneters geest

Scherprechter, *met enige andere dienaars, stom*